

Досвід сімейних стосунків у дистантній і традиційній сім'ях

Venher H.S. The experience of family relationships in distant and traditional families / H.S. Venher // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufrieva. – Issue 29. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2015. – P. 125–137.

Г.С. Венгер. Досвід сімейних стосунків у дистантній і традиційній сім'ях. Статтю присвячено емпіричному дослідженню дистантної сім'ї. Детально описано вибірку дослідження, співвідношення між статтю і досвідом сімейних стосунків, співвідношення між типом сім'ї та рівнем освіти. Досліджено розподіл сімейних ролей у традиційній і дистантній сім'ях. Розглянуто поняття «рольові стосунки», «дистантна сім'я», «адаптація», «психологічний супровід», «криза сім'ї», «сімейні взаємини». Акцентовано увагу на соціально-демографічній характеристиці вибірки дослідження. Розглянуто зміни традиційних соціальних ролей у дистантних сім'ях. Зосереджено особливу увагу на порівняльному аналізові рольових стосунків у традиційних і дистантних сім'ях. Проаналізовано проблеми зміни традиційних ролей. Досліджено рівень адаптації подружжя на дистанції. Детально розглянуто досвід сімейних стосунків у дистантній родині та традиційній сім'ї. На основі аналізу наукових джерел визначено ієрархічну структуру сімейних ролей-взаємодій у традиційних і дистантних сім'ях; розглянуто соціальний інститут сім'ї. Встановлено, що для обох типів сімей провідними ролями-обов'язками виступають ті ролі, які є ключовими для соціально-економічного функціонування родини. Порівнюються ролі, які найчастіше виконуються партнерами. Досліджено зміст поняття «роль» та особливості його застосування у сімейних відносинах; розглянуто зміни традиційних соціальних ролей у дистантних сім'ях; висвітлено основні проблеми сучасної дистантної сім'ї. Акцентовано увагу дистантним відносинам, порівнюючи їх із близькими відносинами. Здійснено порівняння досвіду сімейних стосунків у традиційній і дистантній родині. Зосереджено увагу на співвідношенні між типом сім'ї та рівнем освіти. Зроблено висновок, що отримані результати можуть бути використані при підготовці майбутніх фахівців, у викладанні психології сім'ї, в практиці викладання навчальних курсів «Психологія сім'ї», «Соціальна психологія», «Сімейне консультування». У перспективах подальшого дослідження вбачається створення тренінгової групи сімей для

адаптації подружжя один до одного, для адаптації ролей та зменшення емоційної дистанції.

Ключові слова: рольові стосунки, дистантна сім'я, адаптаційні можливості, психологічний супровід, соціальне середовище, прийняття, внутрішньосімейні взаємини, дистантні відносини, традиційна сім'я, рольова взаємодія, структура сім'ї, сімейні ролі, функціонально-рольова структура сім'ї.

А.С. Венгер. Опыт семейных отношений в дистантной и традиционной семьях. Стаття посвящена емпіричному дослідженню дистантної сім'ї. Подробно описано вибірку дослідження, співвідношення між родом і досвідом сімейних відносин, співвідношення між родом сім'ї і рівнем освіти. Досліджено розподіл сімейних ролей в традиційній і дистантній сім'ях. Розглянуто поняття «рольові відносини», «дистантна сім'я», «адаптація», «психологічне супроводження», «криза сім'ї», «сімейні відносини». Акцентовано увагу на соціально-демографічній характеристиці вибірки дослідження. Розглянуті зміни традиційних соціальних ролей в дистантних сім'ях. Сосредоточено особливу увагу на порівняльному аналізі рольових відносин в традиційних і дистантних сім'ях. Проаналізовані проблеми зміни традиційних ролей. Досліджено рівень адаптації подружжя на дистанції. Подробно розглянуто досвід сімейних відносин в дистантній сім'ї і традиційній сім'ї. На основі аналізу наукових джерел визначено ієрархічну структуру сімейних ролей-взаємодій в традиційних і дистантних сім'ях; розглянуто соціальний інститут сім'ї. Встановлено, що для обох типів сімей ведучими ролями-обов'язаностями виступають ті ролі, які є ключовими для соціально-економічного функціонування сім'ї. Порівнюються ролі, які частіше за все виконуються партнерами. Досліджено зміст поняття «роль» і особливості його застосування в сімейних відносинах; розглянуті зміни традиційних соціальних ролей в дистантних сім'ях; освітлено основні проблеми сучасної дистантної сім'ї. Акцентовано увагу на дистантних відносинах, які порівнюються з близькими відносинами. Проведено порівняння досвіду сімейних відносин в традиційній і дистантній сім'ях. Сосредоточено увагу на співвідношенні між родом сім'ї і рівнем освіти. Зроблено висновок, що отримані результати можуть бути використані при підготовці майбутніх фахівців в викладанні психології сім'ї, в практиці викладання навчальних курсів «Психологія сім'ї», «Соціальна психологія», «Сімейне консультування». В перспективах подальшого дослідження бачиться створення тренінгової групи сімей для адаптації подружжя один до одного, для адаптації ролей і зменшення емоційної дистанції.

Ключевые слова: рольові відносини, дистантна сім'я, адаптаційні можливості, психологічне супроводження, соціальна

среда, принятие, внутренне-семейные отношения, дистантные отношения, традиционная семья, ролевое взаимодействие, структура семьи, семейные роли, функционально-ролевая структура семьи.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний етап розвитку українського суспільства зумовлює зростання інтересу до збільшення дистантних сімей. Методологічну та теоретичну основу дослідження становлять: питання типології сімей, їх специфіка, основні проблеми та види психологічної допомоги А. Адлера, Е. Берна, М. Боуена, Д. Видри, Д. Віткіна, Л. Виготського, Е. Еріксона, В. Сатир, Г. Фігдора, К. Хорні, К. Юнга та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Культурні особливості рольової поведінки розглядав П.П. Горностай, проблемам потенціалу сім'ї та консультуванню приділяла увагу Л.Б. Шнейдер, проблематика класичної психодрами в сім'ї знайшла своє відображення у працях Джекоба Леві Морено. Сімейні ролі вивчали Є.П. Білоніжко, Л.Р. Хамитова, М.С. Хрустальова, Л. Яценко. Соціальна підтримка дітей і молоді з дистантних сімей розглядалась у працях І.В. Ковальчук, детальне вивчення особливостей емоційної сфери підлітків з дистантних сімей ми бачимо в роботах Я.М. Раєвської, сучасну українську сім'ю, зокрема, медико-соціальні аспекти, досліджують В.М. Лісовий, І.М. Шурма, В.О. Коробчанський.

Метою статті є емпіричне дослідження рольових стосунків у дистантній і традиційній сім'ях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вибірка дослідження складалась із двох підвбірок. Першу підвбірку склали респонденти, які мали чи мають досвід сімейного життя у форматі традиційної (повної) сім'ї ($n = 90$), другу підвбірку сформували досліджувані, що мають досвід сімейного життя в дистантній сім'ї ($n = 70$). Середній вік досліджуваних склав в першій підвбірці – 33,88 років зі стандартним відхиленням 6,95 років, у другій – 35,26 років зі стандартним відхиленням 7,16 років. Обидві підвбірки характеризувались приблизно однаковим загальним сімейним стажем: в першій підвбірці – 7,25 років зі стандартним відхиленням 3,83 років, у другій – 7,39 років зі стандартним відхиленням 4,28 років. Згідно F-критерію статистично значущих розбіжностей між цими підвбірками за вказаними параметрами не виявлено ($p > 0,05$).

Гендерний склад підвбірок був наступним. Серед респондентів, що мають досвід традиційного сімейного життя, перева-

жали жінки ($n = 61$; $67,8\%$), чоловіки склали не більше однієї третини ($n = 29$; $32,2\%$). Серед тих респондентів, які мали досвід дистантного сімейного життя, розподіл за статтю був рівний: частка чоловіків та жінок становила не більш 50% ($n = 35$). Слід зазначити, що за критерієм хі-квадрат встановлено, що ці дві підвибірки суттєво різнились за гендерним складом ($\chi^2 = 5,185$; $p = 0,034$). Мозаїчна діаграма, яка репрезентує перехресні табличні дані параметрів досвіду сімейного життя та статі респондентів, наведена на рис.1.

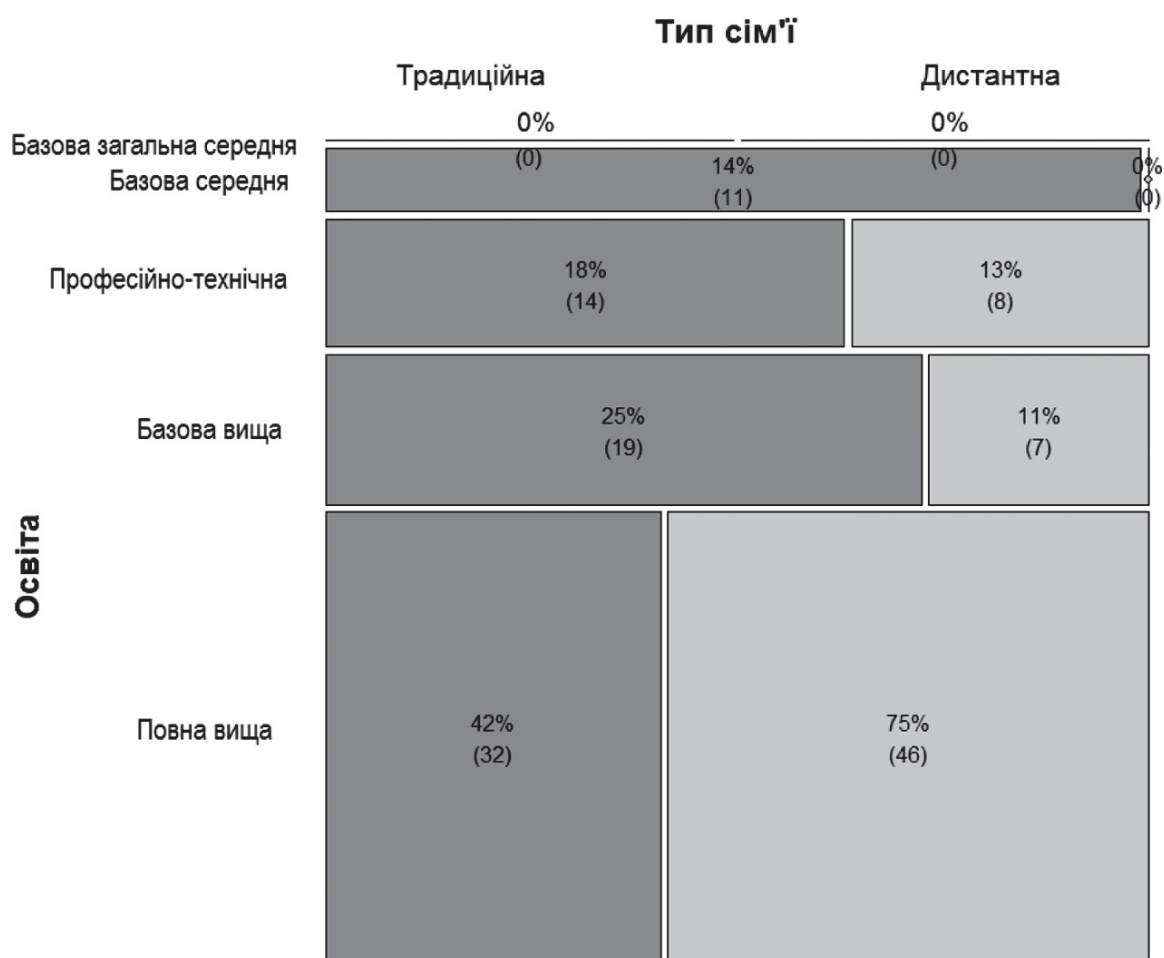

Рис.1. Співвідношення між статтю та досвідом сімейних стосунків

За сімейним станом в обох підвибірках переважали одружені/заміжні особи: серед дистантних сімей доля таких респондентів була трохи більшою ($n = 61$; $88,4\%$), ніж серед традиційних ($n = 76$; $84,4\%$). За критерієм хі-квадрат ці вибірки щодо сімейного статусу не відрізнялись одна від одної ($\chi^2 = 0,514$; $p = 0,499$).

За параметрами «тип сімейних стосунків» та «сімейний статус» нами було сформовано дві групи: контрольну та експе-

риментальну. Контрольну групу сформували одружені/заміжні представники традиційних сімей, експериментальну групу – одружені/заміжні представники дистантних сімей. Кількісний склад обох груп був наступний: відповідно $n = 76$ та $n = 61$. Надалі ці групи розглядатимуться як типові для вивчення соціально-психологічних особливостей ролевих стосунків у сім'ях різних типів, адже сімейні ролові стосунки для представників цих груп є актуальними. В свою чергу, 22 респонденти, які були розлученими, сформували окрему групу для подальшого дослідження.

Рис. 2. Співвідношення між типом сім'ї та рівнем освіти

Порівняльний аналіз ролевих стосунків у традиційних та дистантних сім'ях. Розглядаючи вслід за С. Мінухіним та Ч. Фішманом (1998) сімейні ролі як сталі функції сімейної системи, закріплені за кожним з її членів, ми включаємо в поняття «роль» бажання, переконання, почуття, цілі, цінності й дії, які очікуються або приписуються члену родини і ставимо за мету з'ясувати, наскільки нормативною чи дисфункціональною

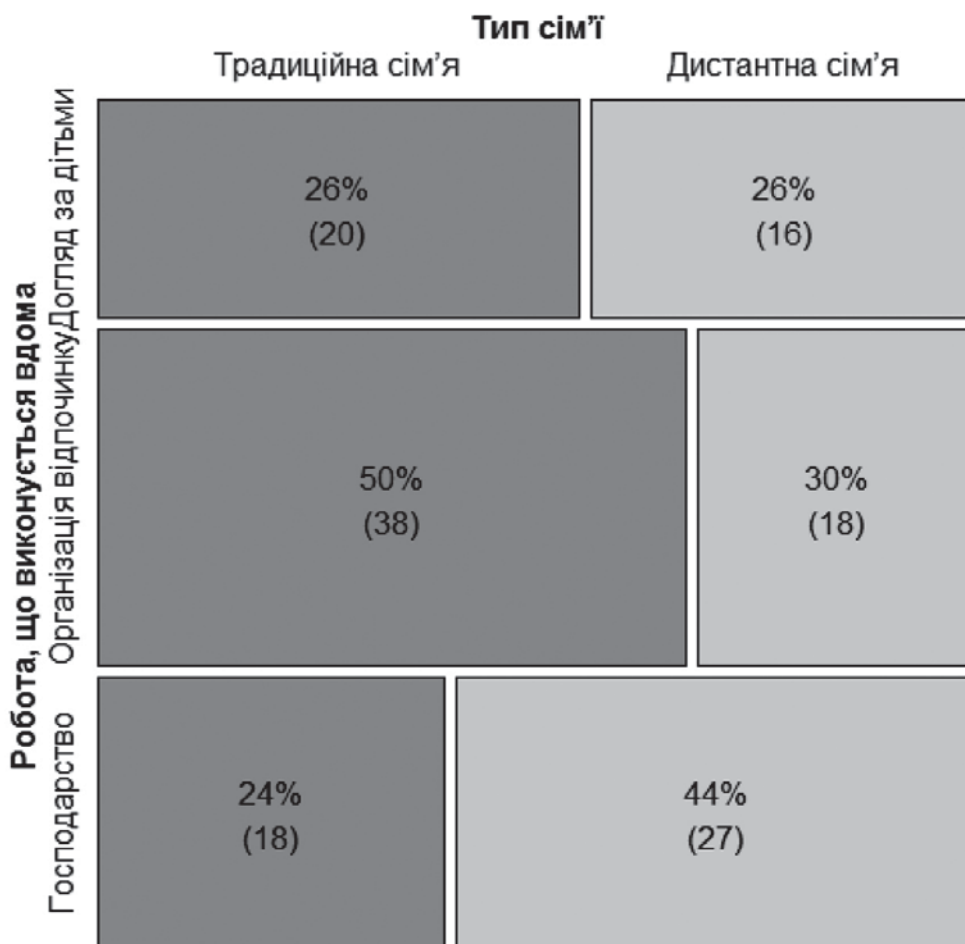
є рольова структура досліджуваних сімей. Адже показником дисфункціональності сімейної системи служить поява патологізуючих ролей, які дозволяють сім'ї як системі зберігати стабільність, однак у силу своєї структури й змісту виявляють психотравмуючий вплив на її членів.

Середній вік представників контрольної групи становив 34,09 років (стандартне відхилення – 6,69 років), загальний сімейний стаж – 7,54 років (стандартне відхилення – 3,88 років). Середній вік представників експериментальної групи становив 34,91 років (стандартне відхилення – 7,35 років), загальний сімейний стаж – 7,14 років (стандартне відхилення – 4,09 років). Згідно F-критерію статистично значущих розбіжностей між цими групами за вказаними параметрами не виявлено ($p > 0,05$). В контрольній групі переважали представники жіночої статі ($n = 50$; 65,8%), як і в експериментальній ($n = 32$; 52,5%). За критерієм хі-квадрат ці вибірки щодо гендерної пропорції не відрізнялись одна від одної ($\chi^2 = 2,503$; $p = 0,114$). Оскільки бездітні сім'ї не досліджувались, всі сім'ї, що взяли участь у нашому опитуванні, мали дітей. У контрольній вибірці було представлено сім'ї з однією дитиною ($n = 28$; 36,8%), з двома ($n = 42$; 55,3%) та трьома ($n = 6$; 7,9%) дітьми. Серед дистантних сімей пропорція була такою: одна дитина ($n = 24$; 39,3%), двоє дітей ($n = 31$; 50,8%), троє дітей ($n = 6$; 9,8%).

Однією з узагальнених характеристик рольових стосунків є оцінка респондентами роботи, що виконується вдома. Так, у традиційних сім'ях переважають респонденти, які зайняті організацією відпочинку ($n = 38$; 50,0%), тоді як серед членів дистантних сімей у рольовій структурі переважає робота по господарству ($n = 27$; 44,3%). Ці розбіжності є статистично значущими ($\chi^2 = 7,893$; $p < 0,020$). На рисунку 3 наведена мозаїчна діаграма, яка ілюструє перехресні табличні данні параметрів домашньої роботи та типу сім'ї респондентів.

Аналізуючи результати, отримані за опитувальником «Сімейні ролі», ми розглянули ієрархію соціальних ролей, що виконують члени традиційних і дистантних сімей та порівняли їх. Для того, щоб оцінити ієрархію соціальних ролей, для кожної групи розраховувались середньогрупові значення (M) для кожної ролі. Слід зазначити, що три варіанти оцінки кожної ролі кодувались наступним чином: «Іноді» – 1 бал, «Доволі часто» – 2 бала, «Постійна роль» – 3 бала. На основі середньогрупових значень розраховувався середньогруповий ранг сімейної ролі: чим активніше досліджуваними виконувалась певна роль, тим мен-

шим був її ранг. Ранги сімейних ролей відображали ієрархію рольової структури. З метою порівняльного аналізу розраховувався U-критерій Манна-Вітні. Якщо величина цього критерію була статистично значущою ($p < 0,05$), то робився висновок про наявність розбіжностей між групами стосовно пріоритету певної ролі.

Рис. 3. Співвідношення між типом сім'ї та роботою, що виконується вдома

В таблиці 1 наведена ієрархічна структура сімейних ролей-обов'язків у контрольній та експериментальній вибірках.

Таблиця 1

Ієрархічна структура сімейних ролей-обов'язків в традиційних і дистантних сім'ях

Сімейна роль	Тип сім'ї			
	Традиційна сім'я		Дистантна сім'я	
	М	Ранг	М	Ранг
Організатор домашнього господарства	2,263	1	2,131	3

Закупник продуктів	2,158	2	2,246	2
Той, що заробляє гроші	2,132	3	2,574	1
Скарбничий	2,118	4	2,033	5
Його ясновельможність	1,908	5	1,967	6
Той, що прибирає квартиру	1,789	6	1,738	10
Той, що виносить сміття	1,671	9	1,754	8
Кухар	1,750	7	1,770	7
Той, що прибирає зі столу після обіду	1,645	11	1,689	11
Той, хто доглядає за тваринами	1,618	12	1,574	13
Організатор свят і розваг	1,605	13	1,574	13
Хлопчик на побігеньках	1,553	14	1,738	10
Людина, що приймає рішення	1,737	8	2,033	5
Той, що лагодить зламане	1,645	11	1,344	14

Як видно з даної таблиці, структура провідних ролей для обох типів сімей є схожою: ключовими як для традиційної сім'ї, так і для дистантної є три ролі: організатора домашнього господарства, закупника продуктів та того, що заробляє гроші. Проте роль заробітника займає статистично значуще більш високу ієрархічну позицію ($U = 1618,00$; $p = 0,001$) в дистантних сім'ях (ранг 1 у порівнянні з рангом 3), що пов'язано, на нашу думку, з орієнтованістю цих сімей на вирішення фінансових проблем. В минулому підрозділі при аналізі співвідношень між типом сім'ї та роботою, що виконується вдома, нами зазначалось, що потреби економічного характеру (матеріальні труднощі, з якими стикається родина) є більш актуальними для членів тимчасово неповних родин.

У групі респондентів, що характеризуються традиційними сімейними стосунками найнижчу позицію в ієрархії сімейних ролей-обов'язків займає роль «хлопчика на побігеньках», тоді як серед членів дистантних сімей мінімальним пріоритетом характеризувалась сімейна роль, пов'язана з лагодженням зламаного. Цікавим виявляється той факт, що якісний склад п'яти найменш вживаних ролей-обов'язків у двох групах порівняння є однаковим, відрізняється лише позиція цих ролей у ієрархії. Отже, найменш пріоритетними ролями були наступні ролі-обов'язки «Той, що прибирає зі столу після обіду», «Той, хто доглядає за тваринами», «Організатор свят і розваг», «Хлопчик на побігеньках», «Той, що лагодить зламане».

Слід зазначити, що параметр «Той, що лагодить зламане» займає більш високу позицію в ієрархії ролей-обов'язків в тра-

диційній сім'ї, ніж в дистантній сім'ї. Ця відмінність є статистично значущою, про що свідчить відповідне значення критерію Манна-Вітні ($U = 1681,00$; $p = 0,002$). Отже, виходячи з того, що даний обов'язок у суспільному сприйнятті є суто чоловічою функцією (2009), можна зробити висновок, що ця роль чоловіків у дистантних сім'ях є дефіцитною і не заміщується жінками.

Також виявлено статистично значущі розбіжності між групами за позицією ролі «Людина, що приймає рішення» ($U = 1838,00$; $p = 0,024$). Для дистантних сімей ця роль є більш пріоритетною, ніж для традиційних. Як вказує Н.М. Давидова (2000), рішення в сім'ї, що стосуються її добробуту, пов'язані з тим, на що гроші повинні бути витрачені з погляду стратегії розвитку домогосподарства. Повсякденні зобов'язання щодо витрачання коштів і забезпечення сім'ї найнеобхіднішим на даний момент стають швидше обов'язком. Враховуючи більшу спрямованість дистантних сімей на вирішення фінансових проблем, можна пояснити більш активну роль представників цих сімей у прийнятті рішень.

Отже, встановлено, що для обох типів сімей провідними ролями-обов'язками виступають ті ролі, які є ключовими для соціально-економічного функціонування родини, а саме: організації домашнього господарства, закупівлі продуктів, заробітку грошей. Найменш популярними ролями виступали обслуговуючі ролі: прибирання зі столу, догляд за тваринами, організація свят і розваг, догляд за тваринами, бездумне виконання дрібних доручень тощо. Основні відмінності груп порівняння стосувалися ставлення до заробітку грошей і прийняття рішень: ці ролі частіше використовувались саме представниками дистантних сімей, також виявлено відмінності в ставленні до налагодження зламаного – орієнтація на цей обов'язок є більш виразною в сім'ях, де постійно присутні обидва з подружжя.

У наступній таблиці (табл. 2) наводиться ієрархічна структура сімейних ролей-взаємодій в традиційних і дистантних сім'ях. Запропонована таблиця показує, що роль «самотнього вовка» є досить популярною серед обох типів сімей (ранг 1 в дистантних сім'ях та ранг 2 у традиційних). Згідно з В.І. Сіляєвою (2004), самотність – це суб'єктивний стан людини, адже людина може бути формально самотньою (ніколи не бути одруженою, розлученою) і не почувати або не відносити себе до самотніх, а може бути формально не самотньою (мати родину) і відчувати постійну самотність.

Таблиця 2

Ієрархічна структура сімейних ролей-взаємодій в традиційних та дистантних сім'ях

Сімейна роль	Тип сім'ї			
	Традиційна сім'я		Дистантна сім'я	
	М	Ранг	М	Ранг
Буфер, посередник у конфлікті	1,632	6	1,279	11
Охочий хворіти	1,553	12	1,262	12
Прихильник суворої дисципліни	1,566	10	1,295	8
Головний обвинувач	1,592	8	1,508	2
Самотній вовк	1,697	2	1,902	1
Той, що утішає скривджених	1,684	3	1,295	8
Той, що ухиляється від обговорення проблеми	1,645	5	1,295	8
Той, що створює іншим неприємності	1,566	10	1,230	13
Той, що тримається осторонь від сімейних розбірок	1,579	9	1,393	6
Той, що приносить жертви заради інших	1,618	7	1,426	4
Сімейний вулкан	1,684	3	1,393	6
Той, що затаює образу	1,487	13	1,426	4
Жартівник	1,737	1	1,475	3

Як видно з даної таблиці, структура провідних ролей для обох типів сімей є схожою: ключовими як для традиційної сім'ї, так і для дистантної є три ролі: організатора домашнього господарства, закупника продуктів та того, що заробляє гроші. Проте роль заробітника займає статистично значуще більш високу ієрархічну позицію ($U = 1618,00$; $p = 0,001$) в дистантних сім'ях (ранг 1 у порівнянні з рангом 3), що пов'язано, на нашу думку, з орієнтованістю цих сімей на вирішення фінансових проблем. У минулому підрозділі при аналізі співвідношень між типом сім'ї та роботою, що виконується вдома, нами зазначалось, що потреби економічного характеру (матеріальні труднощі, з якими стикається родина) є більш актуальними для членів тимчасово неповних родин.

У групі респондентів, що характеризуються традиційними сімейними стосунками найнижчу позицію в ієрархії сімейних ролей-обов'язків займає роль «хлопчика на побігеньках», тоді як серед членів дистантних сімей мінімальним пріоритетом характеризувався сімейна роль, пов'язана з лагодженням злама-

ного. Цікавим є той факт, що якісний склад п'яти найменш вживаних ролей-обов'язків в двох групах порівняння є однаковим, відрізняється лише позиція цих ролей в ієрархії. Отже, найменш пріоритетними ролями були наступні ролі обов'язки «Той, що прибирає зі столу після обіду», «Той, хто доглядає за тваринами», «Організатор свят і розваг», «Хлопчик на побігеньках», «Той, що лагодить зламане».

Слід зазначити, що параметр «Той, що лагодить зламане» займає більш високу позицію в ієрархії ролей-обов'язків в традиційній сім'ї, ніж в дистантній сім'ї. Ця відмінність є статистично значущою, про що свідчить відповідне значення критерію Манна-Вітні ($U = 1681,00$; $p = 0,002$). Отже, виходячи з того, що даний обов'язок у суспільному сприйнятті є суто чоловічою функцією (2009), можна зробити висновок, що ця роль чоловіків у дистантних сім'ях є дефіцитною і не заміщується жінками.

Також виявлено статистично значущі розбіжності між групами за позицією ролі «Людина, що приймає рішення» ($U = 1838,00$; $p = 0,024$). Для дистантних сімей ця роль є більш пріоритетною, ніж для традиційних. Як вказує Н.М. Давидова (2000), рішення в сім'ї, що стосуються її добробуту, пов'язані з тим, на що гроші повинні бути витрачені з погляду стратегії розвитку домогосподарства. Повсякденні зобов'язання щодо витрачання коштів і забезпечення сім'ї найнеобхіднішим на даний момент стають швидше обов'язком. Враховуючи більшу спрямованість дистантних сімей на вирішення фінансових проблем, можна пояснити більш активну роль представників цих сімей у прийнятті рішень.

Отже, встановлено, що для обох типів сімей провідними ролями-обов'язками виступають ті ролі, які є ключовими для соціально-економічного функціонування родини, а саме: організації домашнього господарства, закупівлі продуктів, заробітку грошей. Найменш популярними ролями виступали обслуговуючі ролі: прибирання зі столу, догляд за тваринами, організація свят і розваг, догляд за тваринами, бездумне виконання дрібних доручень тощо. Основні відмінності груп порівняння стосувалися ставлення до заробітку грошей та прийняття рішень: ці ролі частіше використовувались саме представниками дистантних сімей, також виявлено відмінності в ставленні до лагодження зламаного – орієнтація на цей обов'язок є більш виразною в сім'ях, де постійно присутні обидва з подружжя.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок в цьому напрямку. Отримані дані можуть бути вико-

ристані при підготовці майбутніх фахівців у викладанні психології сім'ї, в практиці викладання навчальних курсів «Психологія сім'ї», «Соціальна психологія», «Сімейне консультування». Перспективами подальшого дослідження є створення тренінгової групи сімей для адаптації подружжя один до одного, для адаптації ролей, зменшення емоційної дистанції.

Список використаних джерел

1. Алешина Ю. Е. Половая дифференциация как комплексный показатель межличностных отношений супругов / Ю. Е. Алешина, И. Ю. Борисов // Вестн. Москов. гос. ун-та. – 1989. – №2. – С. 44 – 56. (Сер. 14. Психология).
2. Байзетінова Г.В. Особливості Я – концепції підлітків, батьки яких тривалий час перебувають за кордоном. Батьки-заробітчани / Г.В. Байзетінова // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 5. – С. 56–58.
3. Раєвська Я.М. Дистантна сім'я: особливості та класифікація / Я.М. Раєвська // Психологічні перспективи. Спец. вип.: Актуальні проблеми психології малих, середніх та великих груп. – Т. I. Особистість і мала група. – К., 2012. – С. 147–154.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Aleshina Ju. E. Polovaja differenciacija kak kompleksnyj pokazatel' mezhlichnostnyh otnoshenij suprugov / Ju. E. Aleshina, I. Ju. Borisov // Vestn. Moskov. gos. un-ta. – 1989. – №2. – S. 44 – 56. (Ser. 14. Psihologija).
2. Bajzetinova G.V. Osoblyvosti Ja – koncepcii' pidlitkiv, bat'ky jakyh tryvalyj chas perebuvajut' za kordonom. Bat'ky-zarobitchany / G.V. Bajzetinova // Praktychna psihologija ta social'na robota. – 2007. – № 5. – S. 56–58.
3. Rajevs'ka Ja.M. Dystantna sim'ja: osoblyvosti ta klasyfikacija / Ja.M. Rajevs'ka // Psychologichni perspektyvy. Spec. vyp.: Aktual'ni problemy psihologii' malyh, serednih ta velykyh grup. – T. I. Osobystist' i mala grupa. – K., 2012. – S. 147–154.

H.S. Venher. The experience of family relationships in distant and traditional families. The article is devoted to the empirical study of distant family. There have been described in detail the sample of the study, relationship between gender and experience of family relationships, the relationship between family type and level of education. The distribution of family roles in traditional and distant families is studied. The notions of «role relationships», «distant family», «adaptation», «psychological

support», «family crisis», «family relationships» are envisaged. An attention is focused on the social and demographic characteristic of a sample of the study. The changes of the traditional social roles in distant families are considered. The author pays particular attention to the comparative analysis of role relationships in traditional and distant families. The problems of changing traditional roles are analyzed. The level of adaptation of a couple at a distance is studied. The experience of family relationships in a distant family and traditional family is considered in detail. On the basis of scientific sources analysis the hierarchical structure of family roles-interactions is defined in traditional and distant families; a social institution of the family is considered. It is established that both types of families have leading roles-duties like those that are key to social and economic functioning of a family. The roles that are often carried out by partners are compared. The content of the concept of «role» and its specific application in family relations is studied; the changes in traditional social roles in distant families are examined; the basic problems of modern distant family are showed. The attention is focused on the distant relations, comparing them with family relationships. The comparison between the experience of family relationships in traditional and distant families is made. The emphasis is put on the relationship between family type and level of education. It is concluded that the results can be used in the preparation of future specialists in teaching psychology of the family, in practice in teaching courses «Psychology of the family», «Social Psychology», «Family counseling». In the future research considers the creating of training group of families to adapt married couples to each other for better roles adaptation and reducing emotional distance.

Key words: role relationships, distant family, adaptive capacities, psychological support, social environment, acceptance, interfamily relationships, distant relations, traditional family, role interaction, family structure, family roles, functional and role structure of a family.

Received February 08, 2015

Revised February 24, 2015

Accepted March 19, 2015